

נא לשמור על קדושת העלון
אין לקרוא בשעת התפילה.
מומלץ לקרוא בשולחן שבת!

או צרות הפרשה

פרשת "חיי טרה"

"בכסף מלא יתננה לי" [כג, ט].

הגמרא מזכירה שלושה מקומות בארץ ישראל שנקנו בכסף מלא, ואין אומות העולם יכולים לערער עליהם. המקום הראשון הוא מערת המכפלה, שחשיבותה גדולה מאחר שהיא פתח שער גן עדן, וקבורים בה האבות, עפרון הציע לתת את מערת המכפלה בחינם, אבל אברהם אבינו התעקש לקנות אותה בכסף מלא, כדי שלא יהיה לעפרון שום צד של טענה או תביעה עליה.

המקום השני הוא מקום קבורת יוסף בשכם, שיעקב אבינו קנה אותו במאה קשיטה, כפי שנאמר בסוף ספר יהושע: "ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם, בחלקת השדה אשר קנה יעקב מאת בני חמור אבי שכם במאה קשיטה, ויהיו לבני יוסף לנחלה".

המקום השלישי הוא הר הבית, שקנה דוד המלך מארוונה מלך יבוס [יבוס היא באזור כפר סילוואן של היום]. זהו המקום שבו נברא אדם הראשון, שם עקד אברהם אבינו את יצחק, לשם יצא יעקב אבינו להתפלל, ושם הקריב נח קרבן. לאחר שדוד המלך מנה את עם ישראל, גבר חרון אף על העם. דוד המלך קיבל צו אלוקי לקנות את גורן ארוונה, להקים שם מזבח, ולהעלות עולות ושלמים כדי שיתכפר העון, ארוונה ביקש לתת את הגורן בחינם, אך דוד המלך התעקש לשלם מחיר מלא, כדי שלא יהיה שום פתחון פה על המכירה. דוד המלך העלה עולות ושלמים, והקב"ה ענהו באש מן השמים על מזבח העולה, ופסקה המגפה. באותו מקום נבנה, בימי שלמה המלך, בית המקדש.

קניינים מסוימים – ראוי לאדם לקנותם בכסף, מחמת חשיבותם. כך היה המנהג בירושלים, שהכהנים המקבלים את חמשת הסלעים של פדיון הבן, קונים בכסף זה קרקע לקבורה ותכריכים. ומדוע? מאחר וכסף זה הוא, ללא ספק, כסף כשר וטהור, כסף שאדם מקבל במשא ומתן או כתשלום שכירות, יש לחשוש שמא יש בו חשש גזל – אולי נפלה טעות במשקל, או שלא נעשתה המלאכה כראוי וכדומה. ואם יש בכסף חשש גזל, עלול הכסף הזה לקטרג על האדם בעלותו לעמוד לדין שמים.

כסף של פדיון הבן הוא כסף שהתורה מצווה לתת לכהן, ואבי הבן נותן אותו בלב שלם. כיוון שכך, ראוי כסף זה לשמש כתשלום לקבורה ולתכריכים (דורש ציון).

"ויאמר ה' אלוקי אדני אברהם הקרה נא לפני היום" [כד, יב]. מגלגלין זכות על ידי זכאי.

אליעזר עבד אברהם מתפלל על מה שהוא מבקש: "ה' אלוקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום" - אליעזר היה בטוח שתפילתו תתקבל והוסיף הוא להתפלל כך - אומר "אור החיים" הקדוש - שיהא הוא ראוי להיעשות דבר על ידו. ודאי שיצחק ימצא את האישה ההוגנת לו אבל הלוואי שיהיה זה על ידי, שאני אהיה זה שכתוב בפיתקו של הקב"ה שזכות זו תתגלגל על ידי.

הרבה ניסיונות מגלגלים לו לאדם במשך חייו ולעיתים כמה ניסיונות ביום אחד. אין האדם יודע שדבר זה הוא ניסיון עבורו אלא הוא רואה זאת כדבר של מה בכך. לעיתים זו זכות של עשירי במניין שבאה דווקא כאשר האדם ממחר, לעיתים זו צדקה לעני שמזדמנת דווקא כשיש צורך לפרוט שטר ועוד כהנה וכהנה.

לו יתבונן האדם וישכיל לראות כל מקרה כניסיון, כמבחן שהקב"ה בוחנו ודאי היה מתנהג אחרת.

האם אנו רשומים בפיתקה?

לפני למעלה ממאתיים שנה חי הגאון הקדוש רבי יששכר "הסבא קדישא" מראדושיץ זצ"ל, שהרעיש את העולם בניסיו ובמופתיו. ומובן מאליו שאין מגיעים לדרגה גבוהה זו אלא על ידי יגיעה בעבודת ה', ושקידה והתמדה בלימוד התורה הקדושה. ואמנם, בנעוריו שקד רבי יששכר על התורה מתוך הדחק, ולא היו לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

יום אחד הגיע לעירו אחד מחבריו, שיחידו הסתופפו בצילו של המגיד מקוונץ. בתו של אותו אדם הגיעה לפירקה, והוא נצרך לנדוניה גדולה. רבו צייד אותו במכתב המלצה, והוא סובב בערים ונעזר במכרים שאספו עבורו כספים. עתה פנה לרבי יששכר וביקשו לבוא לעזרתו. צר היה לרבי יששכר לעזוב את הגמרא. אילו היה בידו לעזור - ניחא. אבל הוא אינו האיש המתאים למשימה זו. "אני עני ואביון וכולם מכירים אותי כך. אם אני אאסוף כספים יתנו לי פרוטות עלובות. לך אל פלוני, הנגיד העשיר. הוא יתן לך ביד רחבה. דברי רבנו המגיד הם קודש בעיניו וכשהוא יפנה להתרים אנשים, הם יעטרוהו בזהובים כפי ערכו וכבודו".

הלה לא נפגע מן הסירוב. לא הצטער על הדחייה. באדישות ובשוויון נפש משך בכתפיו ואמר: "לו יהי כדברך. כנראה, שאתה לא רשום בפיתקו של הקב"ה...". ויצא לעבר ביתו של העשיר.

הדברים פילחו את לבו של רבי יששכר כחץ. מה פירוש הדברים "אין אתה כתוב בפיתקו של הקב"ה"? באיזו פיתקה? מי כתוב בה ומדוע? וכיצד יודע הלה מי כתוב בפיתקה ובכלל- מה פשר אדישותו ושלוות רוחו? הוא סגר את הגמרא ורץ אחרי האיש. משהשיגו, שאל לפשר דבריו.

ענה הלה ואמר: "פשוט מאוד, כשפנית אל הרבי ותינתי לפניו את צרתי, אמר לי: 'אתן בידך מכתב המלצה'.

אמרתי לו: 'רבי, לא ניסיתי מעודי לקבץ כספים, לא אוכל לשאת פניי לאנשים'. אמר לי: 'בכל מקום בואך, תמצא מישהו שיאסוף עבורך. הוא יזכה במצווה, ואתה תיושע'. אמרתי לו: 'מי יסכים להתבזות במקומי?' ענה ואמר לי: 'אל תדאג לך, בפיתקו של הקב"ה כתוב בפרוטרוט מי יעזור לך וכמה יאסוף. מגלגלים זכות על ידי זכאי, ומה' מצעדי גבר כוננו'.

הגעתי איפוא לעיר זו, וחשבתני בלבי: מי כאן זכאי יותר מחברי ורעי רבי יששכר המתמיד? משסירבת, לא כעסתי. הבנתי, שאינך כתוב בפיתקו של הקב"ה וזה הכל. עתה אני הולך אל הגביר, לראות האם הוא זה שרשום בפיתקה".

נרעש רבי יששכר ושאל: "אמור לי, לכמה כסף הינך זקוק?" אמר לו: "לארבע מאות זהובים". אמר לי: "תן לי את מכתבו של הרבי, אראה מה אוכל לעשות". נטל רבי יששכר את המכתב, והלך לשוק. בדרכו פגש בסוחר. הראהו את מכתבו של הרבי. נפעם הסוחר ואמר: "הגעתי ממש בזמן. זה עתה סיימתי עיסקה ברווח הגון של ארבעת אלפים זהובים. אתן לך את כל דמי המעשר. ארבע מאות זהובים, כסכום הנדרש במלואו.

"כנראה" - סיכם רבי יששכר - "שהייתי רשום שם, בפיתקה וכמעט שהפסדתי את כל הזכות..."
הסיפור - מעשה שהיה. אבל העיקרון - כתוב הוא משכבר ב"אור החיים" הקדוש בפרשתנו.

כשאלעזר עבד אברהם מתפלל - על מה הוא מבקש? "ה' אלוקי אדוני אברהם, הקרה נא לפני היום": בטוח היה אלעזר באדונו שתפילתו מקובלת, והוסף הוא להתפלל, שיהיה הוא ראוי להיעשות הדבר על ידו. ודאי שיצחק ימצא את האישה ההוגנת לו אבל הלוואי שיהיה זה על ידי שאהיה כתוב בפיתקתו של הקב"ה, שאזכה שהזכות תתגלגל על ידי...
הדברים אמורים לגבינו, כולנו, לפרט ולכלל. ודאי הוא, שאנו חיים בתקופה גורלית, והקב"ה משיב לב בניס על אבות, למורשת אבותם, ומעורר את לבבנו אליו, לאמור: "אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה, השיבנו ה' אליך ונשובה". הלוואי ונזכה להיות הכלים למשימה כבירה זו. הלוואי ונמצא כתובים בפיתקתו של הקב"ה להחיש את קץ הגאולה! (אור דניאל).

"ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחותנו את היי לאלפי רבבה וירש זרעך את שער שונאיו" [כד, ט].

כמה רשעים היו בני משפחתה של רבקה, בת יוצאת מהבית, בדרך כלל נותנים לה נדוניה, תכשיטים וכלים, הרי בכתובה אומרים: "ודא נדוניה דאנעלת לה מבית אבונה", אבל הם נתנו לה רק ברכות...
הגמרא אומרת שמכאן שלא טוב לקחת ברכה מאדם שאינו הגון, שמכיוון שאמרו לה: "אחותנו את היי לאלפי רבבה". עשר שנים היתה עקרה, כדי שלא יאמרו שמהברכה של לבן נולדו לה בנים, כי אז לבן היה נהיה "בבא"...
בגמרא מסופר על רבי שמעון בר יוחאי שהיו לו שני תלמידים, יהודה בן גרים ויונתן בן עסמי שלמדו אצלו תורה. כשנפרדו ממנו, אמר רבי שמעון לבנו רבי אלעזר: "אנשים אלו אנשים של צורה הם, לך אליהם שיברכו אותך".
עד שלא נוכח לדעת שאנשים של צורה הם, לא אמר לו שילך אליהם לבקש ברכה.
רואים כאן - אומר רבי יוסף חיים בספרו "בן יהוידע" - שרבי שמעון לא שלח לבקש ברכה ממי שאינו הגון, כי אם אינו הגון - הברכה יכולה להתהפך לקללה ח"ו.

הם ברכו אותה: "אחותנו את היי לאלפי רבבה". מה הכוונה "אחותנו"?
במילה זו - אומר רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל - מתגלה רשעותם הגדולה. אמרו: שרה ילדה את יצחק שהיה צדיק, עכשיו רבקה תלד עוד צדיקים. אנחנו לא רוצים שיהיו צדיקים בעולם, רוצים שחקני כדורגל, שחקני קולנוע, "אלופים", לכן אמרו "אחותנו", הרי כתוב בגמרא שהנושא אשה יבדוק באחיה כי הבנים דומים לאחי האם. מסיבה זו, לבן וכל בני חבורתו הרשעים, מברכים אותה "אחותנו" - שילדיך יהיו כמונו.

"רבבה" ראשי תיבות רבקה בת בתואל הארמי, אמרו לה: תדעי שאת בת בתואל הארמי, תלדי ילדים כמונו (דורש ציון).

"ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה" [כד, טז]. נר, עיסה וענן.

בפרשתנו מסופר על מבחן החסד אותו עברה רבקה אמנו, להוכיח שראויה היא להיות אשה ליצחק. "ויספר העבד - אלעזר עבד אברהם - ליצחק את כל הדברים אשר עשה", גילה לו ניסים שנעשו לו, שקפצה לו הארץ, ושנודמנה לו רבקה בתפילתו, "ויביאה יצחק האוהלה שרה אמרו". פירש רש"י: הביאה לאוהל, ונעשית כדוגמת שרה אמנו. שכל זמן ששרה קיימת, היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה, וענן קשור על האוהל. ומשמתה שרה, פסקו. וכשבאה רבקה, חזרו. כמה עומק יש בדברי חז"ל, עולם מלא כללו במלים ספורות! נפתח בסיפור מעשה שהיה. צעיר יהודי בארצות הברית, בן להורים מתבוללים, נהג בילדותו לפקוד את בית סבו הדתי. יותר מכל אהב לבקר בליל שבת, לסעודת השבת. ונעימה אחת נחרטה במוחו, השיר "אשת חייל".

לימים נפטר הסב. הנכד גדל, והקים ביתו עם צעירה חילונית - רק דבר אחד ביקש: שביום שישי בערב יהיה השולחן מכוסה מפה צחורה ויאכלו סעודה חגיגית לאור נרות. בסעודה מפזם היה נעימה עליזה.

"מהו שיר זה", שאלה הרעים, ולא ידע לענות. "סבי שר זאת בליל שבת", אמר, "אני זוכר רק את מילות הפתיחה".
האישה שתקדנה. "היהודים הדתיים בבורו פרק ודאי ידעו מה המלים", אמרה.

נסעו לשכונת היהודית וכנסו לחנות ספרים. הוא פנה למוכר: "אני מחפש שיר, שמתחיל במילים אישיש חייל מיימצה", אמר, והתחיל לפזם את הנעימה. המוכר לא הכיר את המנגינה, אבל הביץ במה המדובר. פתח לפניו סידור המכיל תרגום אנגלי, והאישה קראה את הקטע בדממה. בסיומו, אמרה: "אם כך מתייחסת היהדות לאישה - רצוני להכירה!"
הם נרשמו לסמינר "ערכים" - ושבנו לאמונת אבותיהם!

באספקלריה זו נתבונן במשמעות הברכות להן זכו אימותינו הקדושות, והמביעות את ההוקרה לאם היהודייה, עקרת הבית. הראשונה - הנר הדלוק מערב שבת לערב שבת. היה כאן כעין הנס שבמנורת בית המקדש, הנר המערבי שלא כבה. אבל יתר על כן: יש כאן המשכיות של נר השבת - השבת, יום מנוחה וקדושה. השבת, יום קדוש הוא מבואר ועד צאתו. אבל לבסוף יוצאת השבת, ובאים ימי המעשה. אבי המשפחה טרוד בעבודתו, בעמל יומו. האם היא המשרה בבית אווירת מנוחה וקדושה, כל ימות השבוע! ממשיכה את השפעת השבת, את הרוגע והשלווה, הרוחניות והקדושה! היא המחנכת לחיי תורה והיא העוקבת אחר התנהגות הילדים. וכבר אמר מרן החזון איש זצ"ל לאחד מראשי הישיבות: "עליך להתייחס לכל בחור בכבוד - לעולם אין לדעת מהיכן יצמח גדול הדור הבא: מתפילה של אמו, או מדמעה של סבתו!"

ישנוסף, הברכה שנשתלחה בעיסה. להבנתה, יש לצטט פסוק מ"אשת חייל": "דרשה צמר ופשתים, ותעש בחפץ כפיה". האשה נוטלת חומרי גלם, ותחת ידיה הופכים הם לתוצר מוגמר. הגמרא מספרת שרבי יוסי פגש באליהו הנביא. שאלו: כתוב, שהאישה היא "עזר כנגדו" - במה עוזרת האישה לאדם? ענהו אליהו: "אדם מביא חיטים מן השדה - חיטים הוא כוסס?"
הלא האישה טוחנת ומנפה, לשה ואופה! "מביא פשתן - פשתן הוא לובש?" הלא מנפצת היא וטווה ואורגת לו מלבוש!
"כלום לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו?" - הבעל מביא משכורת, האם הוא אוכל את השטרות? האם אין האישה עורכת קניות בחכמה, והופכת את חומרי הגלם למעדנים?! האין היא מכבסת ומייבשת, מגהצת ומקפלת, ממיינת ומאכסנת - מנקה ושוטפת, מתחזקת ומנהלת?!

והעולה על הכל, תוצאת הכל - הענן קשור על האהל! הענן - סמל השראת השכינה, הן במשכן והן בבית המקדש! הענן שריחף מעל הר המוריה בפרשה שעברה ואפף את הר סיני. וכבר השמיענו רבינו הרמב"ם ז"ל שבהקמת המשכן "שבו ישראל למעלות אבותם, המשכן, והשראת השכינה בו, היו כעין (!) אוהלים של האבות והאמהות! הן ידוע כי "איש ואישה, זכו - שכינה ביניהם". גדול ועיקרי, מרכזי ומכריז הוא חלקה של האישה בהשראת שכינה זו, וכבר רמז לנו מרן החיד"א זצ"ל שעל פי תורת הקבלה רומזת האישה לשכינה הקדושה! מה גדולה זכותה, ומה רבה אחריותה להמשכת אור השבת ונועם הרוחניות לבית, והכוננתו לתורה ולנועם המצוות! (מעייץ השבוע).

זכות הלימוד בעלון זה תהיה לעילוי נשמות: ר' נוריאל חזני בן מרים ויעקב ז"ל, לע"נ מרת מונירה חזני בת כורשיד ז"ל, לע"נ מרת פארי בת מונירה ז"ל, לע"נ ר' עזיזולה בן שרה ז"ל, לע"נ מרת מנסורה בת כשוור ז"ל, לע"נ דוד בן כורשיד ז"ל, לע"נ אליהו בן שלום ז"ל, לע"נ אשר בן רגינה ז"ל, לע"נ ניסן בן ננה ז"ל, לע"נ יעקב בן אמרי ז"ל, לע"נ ציפורה בת רחל ז"ל, לע"נ ניהודה בן מרים ז"ל, לע"נ סעיד דוד בן מהין ז"ל, לע"נ אליהו בן כשוור ז"ל, לע"נ משה בן אסתר ז"ל, לע"נ משה בן כורשיד ז"ל, לע"נ לידה בת רחל ז"ל, לע"נ אברהם בן סולטנה ז"ל, לע"נ יונה בן אסתר ז"ל, לע"נ חיים בן לונה ז"ל, לע"נ בראל בן ניצה ז"ל, לע"נ אליהו בן מרים ז"ל, ולע"נ כל נפטר עם ישראל.

למעוניינים בהפצת העלון: 03-5592523. לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: otzarot.hparasha@gmail.com